

LIETUVOS 2014 – 2020 METŲ ES STRUKTŪRINĖS PARAMOS PARTNERYSTĖS SUTARTIES IR VEIKSMŲ PROGRAMOS PRIORITETŲ VIEŠŲJŲ APTARIMŲ APIBENDRINIMAS

Viešųjų aptarimų tikslas ir eiga

Šių metų spalio 8 - 15 d. ministerijų surengti viešieji aptarimai tęsė birželio mėnesį pradėtą renginių, skirtų pristatyti visuomenei Lietuvos 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos veiksmų programos (toliau – Veiksmų programa) projektą, ciklą. Aptarimų, kuriuose dalyvavo valstybės ir savivaldybių atstovai, socialinių-ekonominių ir regioninių partnerių atstovai, nevyriausybinės organizacijos ir kitos suinteresuotosios pusės, tikslai buvo trys:

- 1) pristatyti atskirus Veiksmų programos prioritetus, jų specifinius uždavinius ir veiklas, kurie buvo formuluojami atsižvelgiant svarbiausius Lietuvos plėtros poreikius ir iššūkius bei ankstesnių programavimo laikotarpių pamokas ir rezultatus;
- 2) pateikti Veiksmų programos išankstinį vertinimą atliekančių ekspertų įžvalgas dėl formuluojamų Veiksmų programos prioritetų, uždavinių ir galimų įgyvendinimo iššūkių;
- 3) sulaukti bei išdiskutuoti partnerių pastabas ir pasiūlymus 2014-2020 m. planuojamoms intervencijoms, jų įgyvendinimo ir finansavimo klausimams, siekiant užtikrinti planuojamų investicijų tinkamumą bei efektyvumą.

Šį viešųjų aptarimų ciklą inicijavo už ES struktūrinės paramos programavimo procesą atsakinga LR finansų ministerija, tačiau organizavo atskirus Veiksmų programos prioritetus kuruojančios ministerijos. Kiekvieno aptarimo metu ministerijos (-jų) atstovai pristatė pagal kiekvieną Veiksmų programos prioritetą siekiamus pokyčius ir juos atitinkančius specifinius uždavinius bei svarbiausias veiklų grupes. Ministerijų atstovams pristačius 2014-2020 m. planuojamas intervencijas, išankstinio vertinimo ekspertai pateikdavo atlikta Veiksmų programos projekto analize grindžiamus pasiūlymus ir įžvalgas. Vėliau sekė partnerių pasisakymai, pateikiant pastabas, pasiūlymus ir klausimus atsakingoms institucijoms.

Tiek ministerijų atstovai, tiek išankstinio vertinimo ekspertai pabrėžė, kad šio viešojo aptarimo ciklo metu svarbu yra išdiskutuoti Veiksmų programos projekte siūlomus strateginius pasirinkimus ir investavimo principus, siekiant, kad svarbiausi jų aspektai būtų tinkamai atspindėti programos tekste. 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos veiksmų programos įgyvendinimo priemonės bus detalizuojamos vėliau ir šio proceso metu atsakingos institucijos taip pat bus skatins partnerių aktyvų dalyvavimą.

Toliau yra pateikiami viešųjų aptarimų metu socialinių ir ekonominių partnerių, regioninių partnerių ir kitų suinteresuotųjų pusių atstovų pateiktų pasiūlymų ir pastabų Lietuvos 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos veiksmų programos projektui apibendrinimai pagal kiekvieną Veiksmų programos prioritetą.

1 VP prioritetas „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ (2013-10-09)

Viešojo aptarimo pradžioje trumpai pristačius 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos veiksmų programos rengimo kontekstą, Švietimo ir mokslo ministerijos ir Ūkio ministerijos atstovai pristatė jų institucijų kuruojamus 1 VP prioriteto specifinius uždavinius ir veiklas. Po išankstinio vertinimo ekspertų pateiktų

pasiūlymų planuojamoms intervencijoms, įvyko partnerių diskusija, kurios metu viešojo aptarimo dalyviai pateikė šias pastabas ir pasiūlymus 1 VP prioriteto aprašymui:

- Aiškiai apibrėžti ir sutarti dėl **vartojamų sąvokų** (kompetencijų centrai, technologijų centrai ir kt.);
- MTEP infrastruktūros kūrimą **derinti su mokymais** naudotis įsigyta įranga;
- Aiškiai atskirti **inovacijų tipus** (pasaulio/Europos/rinkos, šalies, įmonės), prioritetą taikant globalioms, į eksportą orientuotoms inovacijoms;
- Taikyti **platesnę inovacijų sąvoką**, įtraukiant ir į produktyvumo didinimą ir pranašumą tarptautinėje rinkoje orientuotas produkto ir proceso inovacijas;
- Daugiau dėmesio skirti intervencijoms, nukreiptoms į **privačių investicijų skatinimą** ir inovatyvių prekių ir paslaugų dalies įmonių apyvartoje didėjimą;
- Į inovacijų paklausos didinimą **įtraukti kuo daugiau organizacijų** (valstybės institucijas, viešąsias įstaigas, verslo įmones);
- Užtikrinti **valstybės institucijų pajėgumus** vykdyti inovatyvius viešuosius pirkimus.

3 VP prioritetas „Smulkiojo ir vidutinio verslo konkurencingumo skatinimas“ (2013-10-01)

3 VP prioriteto specifiniai uždaviniai ir veiklos viešai buvo pristatyti Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo tarybos valdybos posėdyje, kurio dalyviai sutarė, kad konkrečios 3 VP prioriteto priemonės bus aptartos 2013 m. lapkričio mėnesį vykstančiame valdybos posėdyje (2013 m. spalio 1 d. protokolas Nr.8).

4 VP prioritetas „Energetikos efektyvumo ir atsinaujinančių energijos išteklių gamybos ir naudojimo skatinimas“ (2013-10-16)

Viešojo aptarimo metu Energetikos ministerijos, Ūkio ministerijos ir Aplinkos ministerijos atstovai pristatė šio VP prioriteto specifinius uždavinius ir veiklas atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo skatinimo, energijos vartojimo efektyvumo didinimo ir pažangiųjų elektros skirstymo tinklų srityse. Po kiekvieno specifinio uždavinio pristatymo buvo pateiktos ir išankstinio vertinimo ekspertų rekomendacijos, o vykusių diskusijų metu partneriai išsakė šiuos pastebėjimus ir pasiūlymus:

- VP tekste daugiau dėmesio skirti kitiems nei biomasė AEI, svarstyti vėjo, saulės energijos, biodujų gamybos finansavimo alternatyvas;
- Kuriant papildomus biomasę kaip AEI naudojančių kogeneracinių elektrinių pajėgumus svarbu užtikrinti biomasės paklausos ir pasiūlos (įtraukiant ŽŪM) koordinavimą;
- Užtikrinti energetikos srityje rengiamų strateginių dokumentų suderinamumą ir savalaikiškumą;
- Įvertinti finansinių instrumentų arba mažo intensyvumo subsidijų taikymo galimybes, siekiant subalansuoti planuojamoms įgyvendinti priemonėms reikalingų lėšų ir numatyto finansavimo skirtumus;
- Taikyti kompleksines energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones, pradedant ekonominiais svertais (pvz. įmonėms), pastatų renovacija (kaip alternatyvą svarstyti galimybę finansuoti rezultata, o ne patirtas išlaidas), demonstraciniais projektais, kurie išbandytų technologinius sprendimus;
- Įvertinti galimybes diegti AEI naudojančias technologijas renovuojant viešuosius pastatus ir daugiabučius, pritaikant sistemas suderintam centralizuoto ir decentralizuoto šilumos tiekimo būdų derinimui;
- Įvertinti kitų sričių potencialą (pvz. transporto), siekiant iki 2020 m. įvykdyti Lietuvos įsipareigojimus energijos vartojimo efektyvumo srityje.

5 VP prioritetas „Aplinkosauaga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie

klimato kaitos“ (2013-10-11)

Pristatant 5 VP prioritetą, dėl plataus planuojamų intervencijų spektro, partnerių diskusijos vyko po kiekvieno investicinio prioriteto (iš viso 5) specifinių uždavinių ir veiklų pristatymo. Prieš kiekvieną diskusiją, partneriams buvo pristatomos ir išankstinio vertinimo ekspertų rekomendacijos. Viešosios aptarimo metu partneriai pateikė šias pastabas ir pasiūlymus 5 VP prioriteto intervencijoms įvairiose srityse:

Klimato kaita

- Investuojant į aplinkos stebėsenos ir laboratorinę įrangą remtis atlikta situacijos ir poreikių analize;
- Daugiau dėmesio skirti prisitaikymo prie klimato kaitos veiksams;
- Privačiam sektoriui plačiau taikyti „teršėjas moka“ principą;
- Stiprinti klimato kaitos žinių bazę ir administracinius pajėgumus;
- Svarstyti galimybę remti ISCC sertifikavimą įmonėms.

Gamtos ir kultūros paveldas

- Įvertinti investicijų į viešąją turizmo infrastruktūrą poreikius ir jos išlaikymo kaštus;
- Užtikrinti dialogą su vietos bendruomenėmis projektų planavimo ir atrankos metu;
- Rengiant kultūros paveldo projektus pasitelkti ekspertų pagalbą (pvz. ICOMOS);
- Integruotai planuoti gamtosaugos ir kultūros paveldo infrastruktūrą.

Biologinė įvairovė

- Įvertinti radioaktyvių atliekų tvarkymo prioritetiškumą ribotų išteklių kontekste;
- Finansuoti apleistų teritorijų tvarkymą tik valstybei priklausančiuose objektuose;
- Planuojant rūšių apsaugos priemones, rengti metodinius dokumentus (pvz. invazinių rūšių srityje) ir strateginius dokumentus (rūšių veisimo srityje).

Atliekų tvarkymas

- Rengiamame Valstybiniame atliekų tvarkymo plane apibrėžti atliekų tvarkymo prioritetus;
- Daugiausia dėmesio skirti buitines pavojingų atliekų, stambiagabaričių atliekų ir bioskaidžių atliekų tvarkymui;
- Investuojant prioritetą turi būti teikiamas sistemų, kurios be ESSP paramos nepradės veikti, plėtrai;
- Įvertinti paramos atliekų surinkimo ir transportavimo pajėgumų plėtrai tikslingumą.

Vandens tiekimas ir nuotekų valymas

- Stiprinti APVA pajėgumus vertinti projektų technines inžinerines savybes;
- Rengti metodikas vandentvarkos projektų finansinio atsiperkamumo/ribinio naudingumo analizei atlikti;
- Svarstyti efektyvių ir ekonomiškai atsiperkančių mažo pajėgumo dumblo deginimo įrengimų įsigijimo rėmimą.

6 VP prioritetą „Tvaraus transporto, pagrindinių tinklų infrastruktūros skatinimas“ (2013-10-16)

Pagal 6 VP prioritetą buvo surengtas viešasis aptarimas dėl dujų ir elektros paskirstymo, saugojimo ir perdavimo sistemų plėtrai ir modernizavimui skirto specifinio uždavinio veiklų. Po trumpo Energetikos ministerijos atstovų pristatymo ir išankstinio vertinimo eksperto pateiktų pastebėjimų įvykusios diskusijos metu partneriai pateikė šiuo pasiūlymus dėl intervencijų planavimo ir įgyvendinimo:

- Svarstant kitų nei negražintina subsidija paramos formų taikymo galimybes atsižvelgti į kiekvieno projekto pobūdį;
- Aiškiai apibrėžti (VP tekste) pažangiųjų (angl. *smart*) tinklų sąvoką, siekiant išvengti skirtingo jos traktavimo tarp pareiškėjų, VP įgyvendinančių institucijų ir EK;
- Įgyvendinti pilotinius pažangiųjų tinklų plėtros projektus.

7 VP prioritetą „Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas“ (2013-10-11)

Viešojo aptarimo pradžioje Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Vidaus reikalų ministerijos atstovai pristatė jų institucijų kuruojamus specifinius uždavinius ir veiklas. Po pateiktų išankstinio vertinimo rekomendacijų vykusios diskusijos metu, viešojo aptarimo dalyviai išsakė šiuos savo pastebėjimus ir pasiūlymus:

- Daugiau dėmesio skirti lyčių lygybės skatinimo priemonių įgyvendinimui, atsižvelgiant į skurdo feminizacijos, vyrų ir moterų darbo apmokėjimo skirtumo problemas;
- Skatinant užimtumą ir dalyvavimą darbo rinkoje ADRP priemonių įgyvendinimą derinti su socialinių pašalpų sistemos efektyvumo didinimu, siekiant didinti paskatas įsidarbinti;
- Aktyviai įtraukti partnerius į konkrečių priemonių planavimą ir įgyvendinimą;
- Daugiau dėmesio skirti užimtumui kaime.

8 VP prioritetas „Socialinės įtraukties didinimas ir parama kovai sus skurdu“(2013-10-11)

Po detalių 8 VP prioriteto specifinius uždavinius ir veiklas pristatančių Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Sveikatos apsaugos ministerijos ir Vidaus reikalų ministerijos pranešimų bei išankstinio vertimo eksperto pabrėžto poreikio prioritetizuoti planuojamas intervencijas ir užtikrinti jų koordinavimą, partneriai pateikė šias pastabas ir pasiūlymus VP projektui:

- Siekiant mažinti socialinę atskirtį, svarbu ne tik didinti socialinių paslaugų prieinamumą ir skatinti įsitraukimą į darbo rinką, bet ir numatyti psichinės sveikatos gerinimo priemonių (įgyvendinamų SAM);
- Įtraukti priemones lyčių lygybei skatinti ir smurto artimoje aplinkoje mažinimui;
- Į priemonių planavimą ir įgyvendinimą kaip lygiaverčius partnerius įtraukti ne tik savivaldybės, bet ir vietos bendruomenes;
- Nustatyti ambicingesnius siekius, mažinant sergamumą tuberkulioze, užtikrinti efektyvias įgyvendinimo priemones šioje srityje;
- Skatinant socialinę įtrauktį įvertinti NVO vaidmenį ir potencialą įgyvendinti planuojamas priemones.

9 VP prioritetas „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“(2013-10-09)

Šio VP prioriteto aptarimo pradžioje Švietimo ir mokslo ministerijos ir Ūkio ministerijos atstovai trumpai pristatė jų institucijų kuruojamus specifinius uždavinius ir planuojamas veiklas. Po trumpo išankstinio vertinimo rezultatų ir rekomendacijų dėl 9 VP prioriteto tobulinimo pristatymo, vyko partnerių diskusija, kurios metu buvo pateiktos šios pastabos ir pasiūlymai:

- Investuojant į profesinio mokymo infrastruktūrą svarstyti galimybę taikyti privataus ir viešojo sektoriaus partnerystės modelius (PPP);
- Skatinti aktyvų aukštojo mokslo įstaigų ir verslo bendradarbiavimą, sudarant studijų programas, kviečiant įmonių specialistus dėstyti jose (kompensuojant prarasto darbo laiko išlaidas įmonėms);
- VP tekste paminėti poreikį skatinti lyčių lygybę moksle (ypač tiksliausiuose moksluose);
- Pabrėžti kūrybinio technologinio mokymo mokyklose ir neformaliajame ugdyme svarbą;
- Sudaryti geresnes sąlygas jaunų tyrėjų mobilumui ir įsidarbinimui privačiame sektoriuje;
- Įgyvendinti rinkodaros priemones, skatinant studijų tarptautiškumą, pritraukiant daugiau dėstytojų ir studentų iš užsienio.

10 VP prioritetas „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“ (2013-10-08)

Viešojo aptarimo pradžioje trumpai pristatė 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos veiksmų programos rengimo kontekstą, LR vidaus reikalų ministerijos atstovai pristatė 10 VP prioriteto „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“ specifinius uždavinius, juos įgyvendinančias veiklas ir rodiklius. Po diskutantų (V.Nakrošio ir V.Smalskio) pristatymų viešojo aptarimo dalyviai pateikė šiuos pasiūlymus dėl viešojo valdymo ir valstybės tarnybos sistemos tobulinimo:

- Daugiau dėmesio skirti kokybiško visuomenės dalyvavimo valdyme mechanizmų kūrimui ir įgyvendinimui;
- Parinkti tinkamus, į siekiamą pokytį orientuotus rodiklius, taip sumažinant riziką, jog rodikliai bus pasiekti tik formaliai;
- Svarbu užtikrinti tarnautojų mokymų kokybę, mokyti ir rengti juos valdyti pokyčius;
- Sudaryti galimybes naudoti mokymų „čekius“ kaupiamuoju būdu, siekiant užtikrinti geresnę mokymų kokybę ir turinio atitikimą tarnautojų poreikiams;
- Derinti tarnautojų mokymą „čekio“ principu ir institucijų lygmeniu;
- Kurti aukštesniąją valstybės tarnybą, kuri būtų apsaugotą nuo politizavimo.